

ZAJEDNO I U RATU I U MIRU

Vir, 6. kolovoza 2016. (Pero Crnogorac / *vecernji.ba*) – Proslava Dana domovinske zahvalnosti u Viru kraj Posušja po 16. je put započela 4. kolovoza trima događajima... Najprije je služena sv. misa za domovinu u kapelici Isusova uskrsnuća na groblju u Viru. Predvodio je virski župnik don Ilija Drmić uz suslavlje fra Miljenka Stojića. Nakon sv. mise održan je prigodan program u čast otkrivanja biste cijenjene učiteljice u Viru Franice Dall'ere pred mjesnom osnovnom školom. Nastupili su gangaši, recitatori, a vokalni sastav Bellcanto izveo je »Lijepu našu«... Među brojnim sudionicima bio je i dekan FPMOZ-a prof. dr. sc. Mario Vasilj. Prigodnim riječima skupu se obratio i načelnik općine Posušje Branko Bago naglasivši pritom da se nalazimo u slobodarskom i ponosnom Viru. O slavnoj učiteljici Franici Dall'eri govorila je ravnateljica OŠ »Vir« Mirjana Mikulić. U njezinu poduljem životopisu istaknula je kako je daleke 1940. pogrješkomo umjesto u Vir kraj Zadra stigla u posuški Vir i svojim nesebičnim radom dala izniman doprinos i školi i cijelomu Viru. Bistu su zatim otkrili načelnik Branko Bago i ministrica ZHŽ-a Ružica Mikulić, a blagoslovio ju je fra Miljenko Stojić. Bista je djelo akademskog kipara Zdenka Galića. Potom je održana prigodna tribina u prostorijama OŠ »Vir«. Najprije je govorio fra Miljenko

Stojić, vicepostulator Postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, te predstavio knjigu fra Ratimira Kordića »Fratar, narodni neprijatelj«. Knjiga uz ostalo govori i o fra Slobodanu Lončaru koji je kršten u župi sv. Jure u Viru 3. ožujka 1915., a ubijen je oko 13. veljače 1945. u Ljubuškom. Ravnatelj Hrvatskog dokumentacijskog centra Domovinskog rata u BiH Željko Raguž govorio je nakon toga o HVO-u i doprinosu HVO-a u akciji »Oluja«. Poznato je da su pobjedonosnoj akciji Hrvatske vojske u operaciji »Oluja« prethodile akcije »Zima ž94.«, »Skok 1«, »Skok 2« te »Ljeto ž95.« koje su HV i HVO izveli na prostoru Herceg Bosne.

Jučer, 5.kolovoza, obilježavanje obljetnice započelo je polaganjem vijenaca Općine Posušje i udruga proisteklih iz Domovinskog rata. Proslavu je svečano otvorio načelnik Branko Bago, koji je, između ostaloga, istaknuo: »Svima čestitam Dan domovinske zahvalnosti, a na poseban način organizatorima koji već 16 godina svojski rade na proslavi blistave Oluje, ali i svih ratnih uspjeha HV-a i HVO-a. To su bili preduvjeti za Oluju s potporom iz BiH.« Potom se program nastavio kulturno-športskim igrama i zabavom te završio tradicionalnom bikijadom. ✍

IZIŠLA SKLADBA LUCIJE ZOVKO »PJESMA O LJUBAVI«

Široki Brijeg, 8. kolovoza 2016. – Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« u sklopu »Dana pobijenih hercegovačkih franjevaca«, pri-

reduje i nagradni natječaj o hercegovačkim franjevcima koje su tijekom Drugoga svjetskoga rata i u poraću ubili jugokomunisti. Natječaj je podijeljen na tri uzrasta: djeca, mladež i odrasli.

Druga nagrada u kategoriji odraslih 2016. pripala je Luciji Zovko za skladbu »Pjesma o ljubavi«. Tekst je napisao Stanko Zovko, glazbu Stanko i Lucija Zovko, a aranžman Gabrijel Prusina. Snimanje, miks i mastering napravljeni su u Studiju 3 Radiopostaje »Mir« Međugorje i u Studiju Groove, Mostar. Produkciju potpisuju Franjo Kraljević i Gabrijel Prusina. Izdavači su, pak, Vicepostulatura i portal HRsvijet.

Ovu i ostale snimljene skladbe može se pronaći na portalu *pobijeni.info* (Odjek u puku + Glas o mučeništvu + Glazba). ✍

KOMUNIZAM JE IMAO KRVAV TRAG, SVJEDOČI TO GROBLJE MIRA

Široki Brijeg, 17. kolovoza 2016. (Zoran Krešić / Večernji list) – Fra Miljenko Stojić dopredsjednik je i povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju. Istražuje komunističke zločine i najavljuje subotnju svečanost (20. kolovoza) na Groblju mira koja počinje sv. misom u 12.00 sati.

U subotu će se brojni okupiti na Groblju mira na Bilima kod Mostara. Što se u godinu dana napravilo?

– Ovo je već 4. godina otkad razvijamo ovu namisao. Nas nekoliko krenulo je s postavljanjem kamena temeljca na planinskom ozemlju Bila. Prošle smo godine doživjeli da se u povodu 23. kolovoza, Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima nacizma, fašizma i komunizma, na tom prostoru okupi nekoliko tisuća ljudi na sv. misi zadušnici za pobijene. Ove smo godine dovršili crkvicu koju će blagosloviti mjesni biskup don Ratko Perić, izgradili kosturnicu, čatrnju za budući pomoćni objekt, dijelove budućeg zida s ulaznim vratima, poboljšali parkirališni prostor... Uglavnom, projekt Groblja mira polako se zaokružuje.

Kada se može očekivati da će obitelji konačno ugledati križeve s imenima žrtava?

– Ako sve bude išlo kako smo zamislili, a hoće uz Božju pomoć, moglo bi to biti za godinu-dvije. Da bi se to dogodilo, trebamo najprije ograditi, barem privremeno, čitavo groblje, označiti njegov unutarnji raspored te dovršiti podlogu. Nakon toga kreće postavljanje križeva s imenima žrtava. Križevi će biti ujednačeni, a obitelj će moći ispisati podatke, koje ćemo još odrediti, te njegovim postavljanjem u Groblje mira simbolično pokopati svoga bližnjega. Naravno, nakon toga to će biti i mjesto gdje će moći dolaziti zapaliti mu svijeću i moliti se za njega.

Jeste li zadovoljni potporom države u dovršetku izgradnje ovoga projekta?

– Ma ne, država u kojoj živimo uopće ne mari za ovakve pothvate. Davno smo to već iskusili kroz djelovanje općinskih povjerenstava za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskoga rata i poraća. Umjesto pomoći stavljali su zapreke gdje su god mogli. Zbog svega toga još se nije dogodilo da je na mjesto iskapanja izišao neki istražni sudac iako je po slovu zakona to morao i iako je sve uredno bilo prijavljeno. Naravno, hvala svjesnim pojedincima iz vlasti, na svim razinama, koji su pomagali koliko su mogli – i to isključivo humanitarno.

Je li akcija s izgradnjom Groblja mira promijenila način gledanja ljudi na vrijeme jugokomunizma?

– Zacijelo se to dogodilo i događa kod određenog dijela pučanstva. Drugi je dio to odavno znao, samo nije imao priliku o svemu govoriti. Ljudi postaju svjesni da je jedan totalitarizam samo zamijenjen drugim, na što ukazuju i rezolucije Vijeća Europe. Priče da je jugokomunizam imao ljudsko lice samo su zamagljivanje očiju. Njegovi krvavi tragovi dokazuju da je i te kako bio zločinački. Ipak, nije to ono što je svrha Groblja mira. Groblje mira je okrenuto žrtvi, a ne počinitelju. Demokratski Zapad davno je dosegao razinu da se prema svim žrtvama postupa jednako. Kod nas su žrtve koje je napravio jugokomunizam kojekuda posijane, a postoje pojedinci i skupine koje bi zataškale odgovornost počinitelja te žrtvama ponovo sudile. Između ostaloga, u Ljubuškom su tako žrtve bile zakopane pod parkiralište komunalnog poduzeća, u Kupresu su nad njima jugokomunističke vlasti napravile zahod, na drugim mjestima iznad njih su podignute robne kuće, igrališta, obrazovne institucije, a da ne govorimo o raznim jamama, škrapama... Dužnost nam je, dakle, općecivilizacijska i kršćanska, utvrditi istinu i dostojno ih zbrinuti.

Neki su ovaj potez nazvali žalom za ustaškim portkom i ustašovanjem, a ne odavanjem pijeteta žrtvama. Kako na to gledate?

– To uvijek doživljavam kao zlonamjerno političarenje, nastojanje očuvanja tzv. komitetske istine i pokušaj prikrivanja činjenica. Rade to pristaše u Münchenu osuđenog zločinačkog jugokomunističkog sustava ili oni koji su zavedeni njihovim sirenskim zovom. Ne mare za činjenice i jasna objašnjenja. Za takve je očito ustaša i onaj američki zrakoplovac kojeg smo iskopali u Studencima i predali američkim vlastima. Da ga oni nisu htjeli, naravno da bismo ga mi dostojno pokopali. Ali oni su se dostojanstveno za njega pobrinuli. Posebnim zrakoplovom prebacili su ga u SAD i predali obitelji. A i Nijemci se brinu za svoje žrtve. Nadam se da će spomenuti politikanti, koji se u svojim istupima neprestano pozivaju na čovjeka i općeprihvaćene civilizacijske vrijednosti, nešto od toga razumjeti i praktično usvojiti.

U hrvatskoj je povijesti posebno bolna mračna epizoda s ubojstvom franjevaca u Širokom Brijegu. Dokle je u svome radu došla Vicepostulatura postupka njihova mučeništva i što u končanici očekujete?

– Jednom riječju, uporno tragamo za istinom. Na taj smo način došli i do dokumenta da je Josip Broz Tito

izravno zapovjedio pokolj franjevaca u BiH, a Fitzroy Maclean o tom je planu izvijestio svoju vladu. Sve će nam to pomoći dokazati da je naših 66 franjevaca ubijeno iz mržnje prema vjeri. Nadam se da ćemo za godinu-dvije dovršiti slaganje dokumenata i dostaviti ih mjesnom biskupu don Ratku Periću pa da čitav ovaj postupak službeno započne na biskupijskoj razini. Naravno, nisu ubijani samo franjevci u Crkvi u Hrvata, nego i mnogi drugi. Neki postupci su već započeli, a neki će uskoro započeti. U tom kontekstu spomenimo Komisiju HBK i BK BiH za hrvatski martirologij koja popisuje sve katoličke žrtve i među njima traži kandidate za mučeništvo. Države s obiju strana granice širi popis, u koji bi bile uključene i ove žrtve, još nisu napravile. A trebale su, jer bi to zaustavilo razne manipulacije.

Zašto su Hrvatska i BiH izbjegle lustraciju kada podatci o broju žrtava rata i poraća govore o velikim razmjerima zločina koji su pokriveni velom tajne?

– Za razliku od ostalih komunističkih država, bivša se Jugoslavija raspala u krvi. U takvim okolnostima lustracija nije bila moguća. Nakon rata, kao što činjenice pokazuju, dogodila nam se lustracija u obrnutom smjeru, tako da u svim državama nastalim raspadom Jugoslavije, na žalost, još uvijek vladaju elite iz tog propalog jugoslavenskog sustava. Zbog toga se BiH u potpunosti, a Hrvatska u nešto manjoj mjeri, na međunarodnom planu ne tretiraju kao pravne države, nego kao države problemi. Iznimno je mnogo dokaza za takvo što ako se netko želi time ozbiljnije baviti.

Hrvatima je nakon Drugoga svjetskoga rata stav-

ljena stigma zločina i zločinaca, a gotovo se slično događa i danas. Primjerice, u Haagu su samo Hrvati dijelili BiH, provodili zajednički zločinački pothvat?!

– To je potpuno isti rukopis i isti akteri. Jedan od kamena temeljaca tog scenarija svakako je i nepotreban rat između Hrvata i Bošnjaka. Pokrenuli su ga oni koji nisu željeli prihvatiti tadašnja mirovna rješenja međunarodne zajednice. Tko su oni, bit će očitije ako znamo da je »bezbednjak« u jednom od korpusa Armije BiH te 1993. bio osoba koja je osamdesetih pokušala »disciplinirati« priču o ukazanju Gospe u Međugorju. Danas se putem tih konstrukcija Hrvate u BiH, koji su državljani EU-a, pokušava dodatno kompromitirati i držati podalje od te iste EU. Istodobno nas se pokušava vezivati za određene euroazijske geopolitičke saveze i vraćati nas u neke političke okvire za koje smo vjerovali da smo iz njih izišli 1992. Zbog toga nam je, uz Božju pomoć, boriti se da puna istina iziđe na vidjelo i pravda konačno pobijedi. ✍

DNEVNIK PLUS NAŠE TV: KOMEMORACIJA NA GROBLJU MIRA NA BILIMA

Mostar, 19. kolovoza 2016. (*nasatv.ba*) – U povodu komemoracije na Groblju mira na Bilima za žrtve Drugoga svjetskoga rata i poraća te Domovinskoga rata, koja će se održati u subotu, 20. kolovoza, kao priključenje Europskom danu sjećanja na žrtve totalitarnih režima, u Dnevniku Plus Naše TV o tome su govorili dopredsjednik i povjerenik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju fra Miljenko Stojić te Ilija Vrljić, pročelnik Odjela HNS-a za Drugi svjetski i Domovinski rat te predsjednik organizacijskog odbora za izgradnju groblja.

»Biskup Ratko Perić predvodit će sv. misno slavlje u sumisništvu s mnoštvom svećenika te će posvetiti novoizgrađenu crkvicu na Bilima«, najavio je fra Miljenko.

»Sljedeće godine stavit ćemo i zvona te dodati još neke stvari. Vjerujem da će mnogi biti zahvalni Bogu da su došli na Bile.«

»Svaka žrtva zaslužuje da ju se spomene i da njezina obitelj ima mjesto gdje može zapaliti svijeću i pomoliti se za nju. U posljednjih dvadesetak godina imali smo neke druge prioritete, poput Domovinskoga rata, ali je došlo vrijeme da se i o ovome može govoriti. Znamo da se do 1990. o zločinima jugokomunizma nije smjelo ni pričati. Ljudski je i povijesno važno da ovu priču privedemo kraju«, dodao je Vrljić.

Cijeli razgovor moguće je pogledati na videoprilogu: <https://www.youtube.com/watch?v=fvObROFemBI>. Vodila ga je Ivana Čubela. ✍

BILE KOD MOSTARA: OBILJEŽEN EUROPSKI DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE TOTALITARNIH SUSTAVA

Bile, 20. kolovoza 2016. (M. J. / *brsvijet.net*) – U prigodi Europskog dana sjećanja na žrtve komunizma, nacizma i fašizma, danas je na Groblju mira na Bilima, visoravni između Mostara i Širokog Brijega, obilježena 71. obljetnica velikog stradanja hrvatskoga naroda i komemoracija za sve žrtve Drugoga svjetskoga rata, poraća i Domovinskoga rata. Svečano misno slavlje i blagoslov crkve, posvećene sv. Josipu, predvodio je mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski.

Predvodeći suslavljenom misnom slavlje, mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, u propovijedi je istaknuo značenje pravde za održivi mir. »Nema mira ni pravde ako nema istine, jasne i potpune, povijesne i sadašnje, koja nas je jedina kadra osloboditi klevete i laži. Tko gradi na nepravdi i neistini taj gradi rat, a tko gradi na istini i pravdi taj gradi mir. Kristov je mir plod Kristova križa koji jednim krakom povezuje svijet s nebom, a drugim krakom povezuje sve nas na ovoj kugli zemaljskoj«, istaknuo je mons. Perić.

Nakon sv. mise održan je komemorativni dio koji je otpočeo čitanjem ulomka iz novoga romana *Posljednji Anite Martinac*. U nastavku su se komemorativnom skupu obratili: Ilija Vrljić, pročelnik Odjela HNS-a za Drugi svjetski i Domovinski rat, fra Miljenko Stojić, dopredsjednik i povjerenik komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij, Markus Meckel, pročelnik udruge za njemačke ratne žrtve, Miro Kovač, ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske i međunarodni tajnik HDZ-a, Božo Ljubić, predsjednik Glavnog vijeća HNS-a i zastupnik u hrvatskom Saboru.

Ilija Vrljić u svom je govoru iznio tijekom događaja vezan za izgradnju ovog spomen-područja. Naglasio je: »Godine 2013. položili smo kamen temeljac na ovome mjestu i možda su u tom trenutku mnogi bili skeptični da će se ovaj projekt ostvariti. Prošle smo godine na ovome mjestu rekli da ćemo završiti crkvu i druge prateće sadržaje, kao što su kosturnica, ograda, itd. Danas evo i sami vidite da smo svoje obećanje izvršili: crkva je završena i blagoslovljena. Naši su planovi nastaviti s ograđivanjem ovoga kompleksa, završiti kosturnicu i druge prateće sadržaje«, kazao je Vrljić.

Fra Miljenko Stojić osobito se osvrnuo na značaj utvrđivanja pomeničnog popisa žrtava. »Svako ljudsko stvorenje zaslužilo je dostojan pokop, a dobri će Bog suditi i odlučivati hoće li mu dati mjesto u svome kraljevstvu. Nemamo još ni popis pobijenih, a kamoli da smo ih pronašli i dostojno pokopali. Dok se to ne promijeni, zacijelo ne ćemo moći ići naprijed. Istina o prošlosti zalag je za dobru sadašnjost i sretnu budućnost. Učinjeno je već dosta posla, ali ga još dosta ima. Na području

naših biskupija krajem osamdesetih, u ono hudo doba jugokomunizma, to je učinio biskup Pavao Žanić. Zbog toga su naši popisi najcjelovitiji od svih. Hvala mu za to. Spomenuti popisi pomoći će nam barem mrvicu osvijetliti sudbinu naših pobijenih. Svatko onaj s područja Herceg Bosne, BiH, koji je na nekom nepoznatom mjestu izgubio nekoga svoga moći će njegovo ime i sržne podatke staviti na unificirani križ i posaditi ga u buduću aleju križeva. Na taj način simbolično će ga pokopati i dobiti mjesto gdje će mu moći zapaliti svijeću i pomoliti se za njega. Volimo svoje i poštujemo tuđe. Budimo pobornici istinskog, a ne lažnog mira. Jedino ćemo se tako izgraditi i kao ljudi i kao kršćani«, istaknuo je fra Miljenko. Podsjetio je i na aktivnosti Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK), krovne udruge hrvatskoga iseljeničtva. »O našim pobijenima svojim Odjelom za žrtve totalitarizma brine se i HSK. Mnogi su se tek bijegom u inozemstvo spasili od nove jugokomunističke vlasti. Danas oni i njihovi potomci predstavljaju snagu koju preživjele jugokomunističke elite nastoje držati što dalje od doga-

đaja u domovini. Dobri su im samo kada šalju novac. No, nama su uvijek dobri, oni su naša braća i sestre, kao i oni koji su otišli i još dandanas odlaze u inozemstvo trbuhom za kruhom. Gdje god bili, zajedno ćemo častiti svoje mrtve i otkrivati istinu o nama samima«, zaključio je Stojić.

Govoreći o hrvatskom društvu i našim žrtvama, ministar Miro Kovač istaknuo je sljedeće: »Žrtve treba staviti u prvi plan i poglavito njima treba odati počast. Svaka žrtva za slušuje istinu. O istini se mora go-

voriti. Treba govoriti i o fašističkim, i o nacističkim, i o komunističkim zločinima«, kazao je ministar Kovač dodajući: »Bez obzira na pritiske, povjesničari se moraju baviti ovom temom.«

Nazočnima se obratio i Božo Ljubić dotičući se posebno naše sadašnjosti. »Na ovom posvećenom mjestu Groblju mira, na ovom prostoru stoljećima je čuvana vjera pradjedova, čuvan i očuvan hrvatski identitet i dostojanstvo. Danas komemoriramo žrtve o kojima se 45 godina nije

smjelo govoriti, žrtve koje su stradale u ratu, ali i nakon rata. One neka budu naš uzor i naše nadahnuće kako bismo išli dalje do konačne slobode ovdje u BiH«, istaknuo je Ljubić.

Nakon slavlja veliko mnoštvo okupljenih ostalo je još dugo na prigodnom domjenku koji su omogućili prijatelji i dobrotvori. U njegovu nesmetanu odvijanju svojim nesebičnim radom pripomogli su vojnici hrvatske sastavnice OS BiH, kao i u mnogočemu drugome prethodnih dana. ✍

VI. NAGRADNI NATJEČAJ NA TEMU »POBIJENI HERCEGOVAČKI FRANJEVCI«

Široki Brijeg, 19. rujna 2016. (Vicepostulatura) – Želeći njegovati spomen na 66 hercegovačkih franjevaca koje su kao nevine tijekom i u poraću Drugoga svjetskoga rata pobili jugokomunisti, Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, u suradnji s Društvom hrvatskih književnika Herceg Bosne, raspisuje nagradni natječaj na temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima tijekom i u poraću Drugoga svjetskoga rata za uratke iz: književnosti, glazbe, likovne kulture, povijesti, računalstva, umjetničke fotografije, videa. Natječaj je otvoren za djecu (pučka škola), mladež (srednja škola), odrasle (studenti i punoljetni).

Radovi (ako su tekstualni, trebaju biti napisani na računalu) neka se pošalju najdalje do 15. prosinca 2016. na adresu: Vicepostulatura, Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg. Mogu to biti i objavljeni radovi u vreme-

nu od zadnjih Dana pobijenih hercegovačkih franjevaca. Obavezno čitko naznačiti ime i prezime, adresu, broj telefona, nadnevak rođenja te ako dotični ide u školu koju školu i koji razred, odnosno godinu, pohađa.

Dodjeljuju se tri nagrade za najbolje radove u kategoriji uzrasta iz navedenih područja koje će biti uručene na »VII. danima pobijenih hercegovačkih franjevaca« 4. – 7. veljače 2017. Nagrađenima se uručuju prigodna nagrada i plaketa te im se rad postavlja na portal Vicepostulature *pobijeni.info* (Odjek u puku – Glas o mučeništvu – Natječaj) i objavljuje u glasilu *Stopama pobijenih*.

Molimo sve pučke i srednje škole s hrvatskim nastavnim programom te Sveučilište u Mostaru da u nastavi povijesti spomenutih dana održe prigodno predavanje o pobijenim hercegovačkim franjevcima i povijesnom okviru u kojem se to dogodilo. Svima unaprijed zahvaljujemo! ✍

DANI BISKUPA SREĆKA BADURINE: PRIKAZAN DOKUMENTARNI FILM IN ODIUM FIDEI – IZ MRŽNJE PREMA VJERI

Šibenik, 19. rujna 2016. (*sibenskiportal.rtl.hr*) – Večeras je u sklopu Dana biskupa Srećka Badurine, koji se održavaju u Šibeniku od 17. do 20. rujna, prikazan dokumentarni film *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri*. Riječ je o uratku redateljice Nade Prkačin čija je središnja tema ubojstvo 66 hercegovačkih franjevaca.

»U svibnju 1945. provincijal hercegovačkih franjevaca u provinciji ima 231 fratra na raspolaganju, u svibnju

1945. tek 61, a u svibnju 1946., znakovito, njih 66«, istaknuo je u uvodnim riječima fra Miljenko Stojić koji je održao kratko predavanje prije prikazivanja filma u HNK u Šibeniku.

Iako su u glazbenom dijelu trebali nastupiti »Pivači svetog Jakova«, oni su to »kavalirski« prepustili ženskom vokalnom sastavu Adeodate, istaknuli su organizatori. ✍

NA 7. ŽRTVOSLOVNOM KONGRESU PREDLOŽENO OBILJEŽAVANJE DANA SJEĆANJA NA ŽRTVE KRIŽNOGA PUTA

Varaždin/Svibovec, 2. listopada 2016. (IKA) – Sudionici 7. hrvatskoga žrtvoslovnog kongresa, koji se o temi »Pamćenje i povijesna istina o žrtvama« održao od 30. rujna do 2. listopada pod visokim pokroviteljstvom varaždinskog biskupa Josipa Mrzljaka, okupili su se na misnom slavlju u nedjelju 2. listopada u Svibovcu, na čijem se području nalazi jedno od najvećih grobišta u Varaždinskoj biskupiji. Misno slavlje za sve žrtve pale za Hrvatsku predvodio je biskup Mrzljak. Na njemu su sudjelovali predavači i članovi društava organizatora kongresa: Hrvatskoga žrtvoslovnog društva na čelu s predsjednikom Zvonimirom Šeparovićem i Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava Varaždin na čelu s Franjom Talanom.

Okupljene je pozdravio domaći župnik Juraj Kopjar pozvavši ih da u svoje molitve ugrade sve žrtve iz hrvatske prošlosti koje su ubijene, poginule, nestale i čiji su zemni ostatci, često i bez poznatoga groba, rasijani diljem domovine i izvan nje. Istaknuo je da su se okupili oko Krista uskrsloga sa željom da budu ustrajni u spoznavanju i svjedočenju istine kako bi svi rasli u dobroti i izgrađivali društvo i svijet po mjeri čovjeka te bolju budućnost za naše mlade. Biskup Mrzljak istaknuo je u uvodu sv. mise kako su zemni ostatci žrtava razasuti po mnogim znanim i neznanim grobištima, no u sv. misi oni su u zajedništvu žive i nebeske Crkve. U propovijedi je biskup Mrzljak primijetio kako čovjek tijekom života polazi različite škole dodavši da je i Crkva svojevrсна Isusova škola ljubavi i dobrote jer čovjek koji samo raste u znanju ne može izrasti u cjelovitu osobu. Istaknuo je kako se zbog nedostatka Isusove škole kršćanskoga života događaju različita zla u svijetu

te je pozvao na trajno napredovanje u toj školi kako bi svatko doprinio izgradnji boljega svijeta. Rekavši kako je čovjeka stvorio sam Bog, biskup je istaknuo vrijednost svakog ljudskog života koji je važan kao pojedinac i kao član zajednice, obiteljske i društvene. Podsjetio je da su totalitarni sustavi, a osobito komunizam, željeli ukloniti Boga iz ljudskoga života kako bi mogli gospodariti ljudima. »Mi znamo i vjerujemo da čovjek ne može graditi bolji svijet bez Boga. Neka nam u tome primjeri budu ljudi čvrste vjere, svetc i blaženici, poput bl. Alojzija Stepinca koji je također bio žrtva totalitarnoga sustava. Spomen na sve žrtve znak je naše vjere i našega života iz te vjere«, rekao je biskup Mrzljak te zaželio svima da trajno učvršćuju svoju vjeru i rastu u kršćanskoj životu.

Prije sv. mise uz molitvu je položen vijenac kod spomenika hrvatskim braniteljima župe Svibovec, a nakon sv. mise biskup Mrzljak predvodio je molitvu kod spomen-obilježja žrtvama Drugoga svjetskoga rata i poraća među kojima je i svibovečki župnik Josip Lesjak. Sudionici kongresa potom su obišli grobište

Leskovec, prvo stratište zarobljenika na području Varaždinske biskupije te kod spomen-križa položili vijence.

Između ostaloga, posljednjeg dana kongresa Hrvatsko žrtvoslovno društvo održalo je godišnju izbornu skupštinu, a sudionici kongresa posjetili su i spomen-križ u Dravskoj šumi u Varaždinu, po broju žrtava najvećem grobištu poslijeratnih masovnih likvidacija Drugoga svjetskoga rata na području Varaždinske biskupije. Dan prije, 50-ak predavanja na Kongresu održano je u Varaždinu u domaćinstvu Varaždinske biskupije te gradskih župa sv. Nikole i sv. Vida, a prvoga dana Kongres je otvoren u Zagrebu gdje su i održana početna izlaganja. Jedno od njih, pod naslovom »Groblje mira na Bilima – suočavanje s prošlošću«, održao je i fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. Sudionike kongresa pozdravio je i biskup Mrzljak koji je predložio da se proglašuje Dan sjećanja i molitve za sve žrtve hrvatskoga Križnoga puta, što je i dobilo potporu. Sljedeći kongres održat će se na području Maclja. ✍

BILE: MISNO SLAVLJE NA GROBLJU MIRA U ČAST POGINULIH I NESTALIH

Bile, 26. listopada 2016. (*goranci.blogspot.ba*) – Svečano sveto misno slavlje na platou ispred crkve sv. Josipa na Groblju mira na Bilima u čast našim svim poginulim i nestalim jučer, 25. listopada, održao je gospičko-senjski biskup u miru i crkveni povjesničar dr. Mile Bogović. Sumisilo je više svećenika: don Željko Majić, generalni vikar Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, fra Ivan Ivanda, župnik župe Goranci, don Ljubo Planinić, župnik župe Kruševo, don Pero Brajko i don Stanko Smiljanić. Uz svećenike i puk ovom misnom slavlju nazočili su i Ilija Ile

Vrljić, predsjednik Odjela HNS-a za Drugi svjetski i Domovinski rat, kao i više članova Odjela, te Dario Pušić, izaslanik HDZ-a BiH u Domu naroda FBiH.

Misno slavlje počelo je u 13.00 sati, a nazočilo mu je 70-ak vjernika. Uzveličao ga je mali zbor iz Kruševa na čelu s profesorom glazbene kulture Karlom Miličevićem.

Biskup Mile Bogović u propovijedi se osvrnuo na značaj žrtve i patnje koju je Isus Krist primio na sebe radi otkupljenja cijeloga svijeta. Tu žrtvu i patnju u sudnjim i teškim vremenima odlučili su podnijeti i naši pokojni i nestali kao залог opstojnosti i žrtve za slobodu i postojanost hrvatskog naroda na ovim prostorima. Istu tu žrtvu podnijeli su i članovi obitelji pokojnih i nestalih koji su ostali bez svojih najmilijih te su na taj način i oni dali svoj obol za svekoliku borbu hrvatskoga naroda na ovim prostorima. Biskup Mile Bogović posebno je naglasio da je život i živa rana nešto najsvetije što čovjek može dati za svoje bliže i svoj hrvatski narod.

Na koncu svečanoga misnoga slavlja svi sudionici sv. mise uputili su se svojim domovima u nadi da će se sljedećih godina ponovno ovdje susretati i pomoliti za nedužne žrtve svih totalitarnih režima. Oni koji vode izgradnju Groblja mira obećali su da će ustrajati na tome poslu. ✍

ODRŽAN VIII. SIMPOZIJ STOPAMA POBIJENIH

Široki Brijeg, 31. listopada 2016. (Ivana Karačić) – U franjevačkom samostanu na Širokom Brijegu 30. listopada održan je VIII. simpozij Stopama pobijenih koji priređuje Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« na čelu s fra Miljenkom Stojićem. Svrha mu je osvjetljavanje jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca te povijesnih okolnosti u kojima se sve dogodilo.

Simpozij je započeo sv. misom za dušnicom za pobijene fratre i članove puka Božjega koju je predslavio fra Ivan Ševo, vikar Hercegovačke franjevačke provincije, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića i gvardijana fra Tomislava Puljića.

Fra Ivan je, nakon što je izložio zločinačku narav marksizma i jugokomunizma te suvremene zablude, u propovijedi istaknuo: »Želim danas jasno i jednako tako glasno kazati: sretnija budućnost pridržana je samo čistom radu, neupitnom naporu, jasnom ćudoređu i nepomućenoj ljubavi. To zapravo znači: naše danas mora imati svoje svjetlo sutra! Bez toga su besmislena sva naša iščekivanja bolje sadašnjosti i sretnije budućnosti. Jednako tako: ako hoćemo nešto postići za sutra, moramo se svi mnogo žrtvovati već danas.«

Drugi dio simpozija bio je u samostanskoj dvorani gdje su održana tri predavanja. Slušatelji ne samo iz Širokog Brijega nego i iz okol-

nih mjesta ispunili su dvoranu, kao i prethodno prostranu samostansku crkvu.

Prva na redu bila je s. Natalija Palac koja je govorila o »Jugokomunističkom zlosilju nad redovnicama u BiH (1945. – 1950)«. U svom izlaganju istaknula je sljedeće: »Progon i zlosilje nad redovnicama, osobito u BiH, malo su poznati i u istraživanjima su tu i tamo dotaknuti u kontekstu progona Crkve općenito ili pojedinih crkvenih osoba. Čak ni redovničke ženske družbe, osim u nekim slučajevima, nemaju mnogo podataka o progonu svojih članica. Neki su podatci uništeni, drugi nisu ni zapisivani, a sa strahom se prenosila i usmena predaja o progonima

sve do 90-ih godina prošloga stoljeća. Prema nepotpunim podatcima na području BiH u ratu i nakon rata stradalo je stotinjak redovnica. Od toga broja šest ih je ubijeno za vrijeme rata, nekoliko ih je stradalo od neposrednih ratnih djelovanja, a ostale su izdržavale tamničku kaznu od nekoliko mjeseci do više godina, redovito s prisilnim radom. Rijetke su u nekom procesu oslobađane optužbe.«

Izlaganje »Alkarski «vitezovi» odgovorni su za zločine na Širokom Brijegu 1945.« održao je povjesničar Ivan Kozlica koji je govorio o tome tko su bili partizanski alkarski vođe, odnosno vojvode koji su ratovali na Širokom Brijegu, koga su slavili i komu su »kadili«. »Neki od ovih podataka na određen su način šokirali

čitatelje mojih knjiga. Za puno se toga, naime, znalo u nekim sredinama, ali se o tome u pravilu nije pisalo. Zato su uslijedile različite reakcije koje je vrijedno spomenuti jer nam kazuju puno toga. Knjiga o Sinjskoj alki i politici u cetinskom je kraju naišla na sasvim oprječne ocjene, od velikih pohvala do isto takvih kritika. No, činjenica je da nitko do danas nije napisao nijedan ozbiljan tekst koji bi osporio iznesene argumente dok je tekstova s pozitivnim ocjenama bilo mnoštvo. Zanimljivo je da je najviše reakcija izazvao onaj dio koji je opisivao Sinjsku alku u poratnom, jugokomunističkom dobu«, istaknuo je autor.

U trećem izlaganju publicist Željko Raguž govorio je o mogućnostima lustracije u BiH i Hrvatskoj. Iznio je

pregled dosadašnjih otpora toj namisli i svima posvijestio da je lustracija nužnost želimo li imati bolju budućnost. Posebno je istaknuo rad općinskih povjerenstava u Herceg Bosni, BiH, u pronalaženju posmrtnih ostataka žrtava iz Drugoga svjetskoga rata i rasvjetljavanju što se zapravo dogodilo te rad Odjela HNS-a za Drugi svjetski i Domovinski rat koji, između ostaloga, gradi Groblje mira na Bilima. Naglasio je da je njihov rad zapravo stvarna lustracija.

Simpoziju su, sa svojim suradnicima, nazočili i gradonačelnik Širokog Brijega Miro Kraljević te pomoćnik ministra hrvatskih branitelja Stjepan Sučić koji se kratko obratio nazočnicima i, oslanjajući se na fra Ivanove riječi iz propovijedi o zločinačkoj naravi jugokomunističkog režima, odnosno o nebrojenim žrtvama koje je počinio, poručio nazočnicima da smo zapravo svi na istom poslu: pravilnu rasvjetljavanju naše prošlosti da bi nam sadašnjost i budućnost mogli biti mirni.

Simpozij je završio zahvalom posjetiteljima i predavačima te pozivom da se svi koji imaju bilo kakvo saznanje o ubojstvu fratara jave u Vicepostulaturu, a oni koji nešto znaju o ubojstvu civila da se jave gradskom povjerenstvu za žrtve Drugog svjetskog rata i poraća. Nakon svega posjetitelji su ostali još neko vrijeme u ugodnu razgovoru u klausturu samostana. ✍

U VODICAMA PRIKAZAN FILM IN ODIUM FIDEI – IZ MRŽNJE PREMA VJERI

Vodice, 4. studenoga 2016. (E. D. H. / *laudato.hr*) – Dana 3. studenoga u kinodvorani Kulturnog centra u Vodicama prikazan je Laudatov dokumentarni film *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri*. Organizator prikazivanja je Udruga ratnih veterana »Hrvatski domobran« Šibensko-kninske županije u suradnji s Laudato TV-om i uz svesrdnu pomoć Pučkog otvorenog učilišta Vodice.

Središnja je tema dokumentarca *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri* ubojstvo 66 hercegovačkih franjevac

za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i poraća. Oni su žrtve jugokomunističko-partizanskih zločina.

Uz brojne činjenice koje su iznijeli povjesničari i publicisti, gledateljstvo je moglo čuti osobito potresna sjećanja preživjelih svjedoka. Oni su danas u dubokoj životnoj dobi, ali unatoč proteklju vremenu još uvijek u sebi nose strašne slike sjećanja na počinjene zločine.

Desetljećima se šutjelo o stratištima, jamama, šumarcima, rovovima, tamnicama, hladnokrvnim ubojstvima i

prikrivala se istina o mračnom razdoblju jugokomunizma. Povijest nas, na žalost, uči da su zločini bili jugokomunistička metoda zamračenja hrvatske povijesti, čijem osvjetljavanju ovaj film autentičnim sadržajem želi doprijeti. Stoga istina ne može i ne smije biti prešućena jer je istina o tom vremenu uljudbeno i čudoreдно pitanje bez kojeg se ne može razvijati niti jedno demokratsko društvo. Misliti o Hrvatima kao žrtvama zločina koji su počinjeni u ime jugokomunizma u Hrvatskoj je još uvijek, na žalost, sporno. Istinu i danas guše beskompromisni nasljednici totalitarističke jugokomunističke ideologije.

Ovim prikazivanjem željelo se doprijeti do šireg pučanstva i upoznati ga s istinom o stradanju hrvatskoga naroda i svećenstva za vrijeme i u poraću Drugog svjetskog rata. Nakon prikazivanja vodički pjesnik Josip Mateša okupljenu je gledateljstvu recitirao prigodnu pjesmu te su se svi zajedno pomolili za domovinu i sve hrvatske mučenike.

Neka nam mučeništvo širokobrijeških franjevaca i svih hrvatskih mučenika ostane u trajnu sjećanju i bude poticaj na ljubav prema vjeri i domovini te nasljedovanje njihovih vrjednota i krjeposti. ✍

ŠIROKI BRIJEG: SJEĆANJE NA SVE VJERNE MRTVE HERCEGOVAČKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE I DUHOVNA OBNOVA

Široki Brijeg, 30. studenoga 2016. (Ivana Karačić) – Danas je Hercegovačka franjevačka provincija na Širokom Brijegu proslavila blagdan Svih svetih franjevačkoga reda. Na taj dan franjevci se tradicionalno okupljaju na »kapitulu na rogožinama«, protkanu molitvom i razmišljanjem.

Sve je započelo molitvom srednjega časa te prigodnim predavanjem i izvješćem o stanju u Provinciji provincijala dr. fra Miljenka Šteke. Uslijedila je sv. misa i zajednički objed.

Razumljivo je da se sve ovo događa na Širokom Brijegu jer je sve tu i započelo davne 1846. Nastavljeno je brzim razvojem vjerskoga i društvenoga života pod vodstvom franjevaca zbog čega je Široki Brijeg postao simbolom i vjere i hrvatstva ne samo na prostoru Hercegovine nego i u čitavom hrvatskom narodu. Jugokomunisti su sve pokušali zaustaviti tijekom i u poraću Drugoga svjetskoga rata ubojstvom 66 hercegovačkih franjevaca, ali uzalud. Široki Brijeg je jači nego ikada prije.

O pobijenim franjevcima sada posebnu brigu vodi Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. U tu svrhu, između ostaloga, svake se godine 7.

veljače obilježava ubojstvo franjevaca na Širokom Brijegu jer ga je Uprava Provincije proglasila svojim središnjim žrtvoslovnim mjestom. U sklopu obilježavanja redovno se raspisuje i nagradni natječaj na temu o pobijenim franjevcima iz područja književnosti, glazbe, likovnosti, povijesti, računalstva, fotografije i videa. Svi oni koji žele sudjelovati na već raspisanu natječaju svoje radove trebaju poslati Vicepostulaturi (pobijeni.info) najdalje do 15. prosinca.

Nisu zaboravljena ni spomen-

mjesta na pobijene franjevce. Trenutno se uređuje ratno sklonište gdje je ubijeno i zapaljeno 12 franjevaca te se od negdašnjeg sjemeništa stvara prostor na uslugu đacima iz obližnje zgrade gimnazije koju su jugokomunisti najprije zapalili zajedno s bogatom knjižnicom i nakon Drugoga svjetskoga rata oduzeli ju franjevcima.

U popodnevnim satima fratri su pošli kućama duhovno okrijepljeni. Njihova povijest i njihova sadašnjost čvrsto su povezani. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, K., 1 (18),
Široki Brijeg, 2017., siječanj – lipanj, 2017.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

- a) poštanskom uputnicom
- b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Što više izranjaju svjedočanstva i dokumenti o ubijenim hercegovačkim franjevcima, to više shvaćamo da su svjesno ostajali na svojim mjestima unatoč izglednoj smrtnoj opasnosti. Drugi, pak, koji su odlučili otići, išli su sa svojim izbjeglim narodom da bi mu bili na usluzi do kraja. Nisu skidali habit ni onda kada su spoznali da zbog njega neminovno gube glavu. Kakvi divni tragovi mučeništva u njihovu životu i radu!

Uljudba u kojoj živimo, na žalost, ne poznaje ovakve stavove ili ovakav govor. Za nju je mučeništvo tragično i nepotrebno gubljenje života, a ne uzvišen primjer njegova istinskoga provođenja. To je zbog toga što današnja uljudba pokušava živjeti bez Boga. Osiromašila je svoj duh, osiromašila je svoj rječnik. Sve je usredotočila na samu sebe, a istodobno je tako krhka.

Dobro je razmišljati o ovim stvarima dok nazočimo svakodnevnom odlasku naših ljudi u inozemstvo. Ne ulazeći u pojedinačne razloge, primjećujemo da je to počesto u skladu s rečenim stavom današnje uljudbe. Zacrtao sam si takav i takav život, ovdje ga ne mogu naći i zbog toga odlazim u potragu za boljim. Što će biti od krajeva koji su me othranili i obdarili me identitetom, baš me briga. Tužno da tužnije ne može biti.

Umjesto dizanja ruku od svega, najbolje bi bilo prionuti obnovi, kako nas samih tako i okoliša oko nas. Poručuje nam to i slika na naslovnici. Jugokomunisti u ratnom skloništu u vrtu samo-

stana na Širokom Brijegu ubiše i zatim zapališe dvanaest, kao dvanaest apostola, hercegovačkih franjevaca. Trebao je to biti kraj, ali nije. Iz njihova pepela, iz smrti drugih hercegovačkih franjevaca, buknuo je novi život. Ljudi su prepoznali da je to onaj put koji treba slijediti pa njihova osobnost ne blijedi do dana današnjega.

Zahvaljujući našim mlađim povjesničarima, u posljednje se vrijeme sve više i više otkriva prava pozadina jugokomunističkog nasrtaja na hercegovačke franjevce te uopće na Crkvu i Božji puk. Nešto od svega toga donosimo i u ovome broju. Zanimljivo je čitati te retke. Zbog svega smo žrtvovali i prostor za prigodne fotografije. Naći će se mjesta za njih kada dostojno istražimo svoju prošlost.

Zaista nema nam druge nego obnoviti sve što nam je prošlost uništila. Vicepostulatura je krenula s obnavljanjem žrtvoslovnih mjesta hercegovačkih franjevaca. Počeli smo s ratnim skloništem. Još sve nije gotovo, ali se mogu nazrijeti obrisi. Želimo da ta mjesta krasi jednostavnost, dostojanstvo i izvornost. Kada jednoga dana Crkva pobijene franjevce službeno proglasi mučenicima, ako Bog da, onda ćemo im tu podizati prikladna mjesta za štovanje na kojima ćemo crpiti njihov nauk. A to je nauk vjere u Boga, vjere u čovjeka, vjere u samoga sebe.

Slijedimo i cijenimo predaje starih. Tako će nam uvijek biti

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	34
Istraživanja	13	Utamničeni	37
Stratišta	25	Podsjetnik	44
Pobijeni	29	Povijesne okolnosti	53
Glas o znakovima	33	Razgovor	56